

AZ UTOLSÓ VILLAMOS*

SZATHMÁRI ISTVÁN

A halott villamost nem szívesen láttam. De muszáj volt, ha a r r a kellett mennem. A kaszárnya előtt. A zöld, szürke falak, épületek mentén, és tudtam, hogy pár méterre tőlem tankok és ágyúk vannak. És definiálatlan fiúk, emberek. A bordó villamost csak úgy kirakták. A foltos betonok és az örökké burjánzó paréj közé. A színe kopott az évek múlásával. Néha újrafestették. Cicomáztatják, kényeztetik, gondoltam ilyenkor, babusgatják, mint a csecsszopót, de lehet, hogy élve nem is látták, azt sem tudták, hogy i l y e n is létezik, de most akárha az övék is lenne itt minden. És még rossz szemmel is nézték, hogy megálltam, mert akármennyire is fáj, azért kellett, hogy lássam, hogy tudjam, a sír megőriz bizonyos dolgokat, jó lenne azt mondani, hogy a lelket is, de ezt nem tehetem, az kiszökik, elillan, eltűnik gyorsan, így lelkesen nem láthatom ugyan, de mégis, ő az, még így, megcsonkítva, kibelevve is, és ez fáj, vagyis ez is, de az is, hogyha t e l j e s e n itt lenne, mégiscsak halott, szóval meg kellett állni, mindig vonzott, mágnes módjára, ami bánt, bántott, nem tudtam nem rá figyelni, ügyelni, egészen kikezdett ez, hasadékot, árkokat vájt bennem, és mondtam az ott ügyködő embereknek, hogy nem ilyen volt, másképp nézett a sínre, másképpen csillogott, az üvegek, az üvegei más világokat tükröztek vissza vagy hoztak oda hozzám, és a kerekei sohase voltak olajosak, nyekeregtek, csikorogtak, főleg a kanyarokban, ahová szinte bedőlt a gép, mint valami edzett, tapasztalt motoros, az ülések sárgák voltak, és csak sárgák, kár átfesteni őket, nem értenek h o z z á, azt sem tudják, hogy ki volt, mi volt, mit akarnak és miért, megesett, hogy szitkozódtak, durván böktek felém, ismerős gesztus, nagyon is, de néha csak hallgattak, mélyen, akárha ku-

*Részlet *A Villamos* című novellaciklusból

kák lettek volna, az élet csendes szemlélői, szomorkás, elhanyagolható kellékei, és dolgoztak, ügyködtek tovább, majd leültek a földre, nem voltak érzékenyek, és az alacsonyan szálló fellegeket figyelték. A villamos, úgy tűnt egy párszor, megmozdult, megrázta magát, akár a ló a sörényét, és mintha hangokat is hallatott volna hozzá, Istenem, gondoltam ilyenkor, feltámad, elszáll, eliramodik, már-már futni kezdtem, hogy elérjem, utolérjem, hogy fölugorhassak rá, és érezzem a szívét, a zakatolását, remegni véltem az ablakokat, a fogantyúk himbálózni kezdtek, majd csúszkálni le-föl, mit akarsz, förmedtek rám újból, vagy szóltak hozzám először, útban vagy, zavarasz, menj az utadra, akarjuk már nagyon. És volt, hogy elmentem, lehorgasztott fejjel, mint valami vesztés, mint akit kítaszítottak, de volt, hogy csak tettettem ezt, és a sarkon a fák mögé bújtam, és onnan lestem, néztem a r r a.

Ha éjjel mászkáltam errefelé, és sütött a hold, kísérteties fényben állt, hisz halott, mondogattam, nem is csoda, még csúnyább is lehetne, félelmetesebb, habár vannak, akiket megszépít a halál, hallottam ezt, vonzóvá válnak, kicsinosodnak, de hagyjuk, hagyjuk, oda kellene mennem hozzá, egészen közel, jött mélyről a vágy, sokszor, de azért egy hullával mégsem lehetek együtt, nem illik, nem jó, néztem csak messziről nagy magányát, villogó, világító testét.

Néha évekre elfeledtem, de volt, hogy szinte naponként kijártam hozzá, vagyis felé. Mintha csak a temetőbe mennék, de persze ez egészen más volt. Megegett, hogy nem néztem rá, mással, másokkal voltam elfoglalva, de éreztem, még ha hóhideg is a teste, a felőle áramló melegséget. Ilyenkor azt gondoltam, valami szentimentális viszonyba keveredtem, valami furcsa, összekuszált, zavaros kapcsolatba, mert azért tudtam, hogy nem egyoldalú mindez, és jó lenne igazán a végére járni, letudni, hogyan is állunk, de hamar rájöttem, nincs értelme ennek, a bogozásnak, a kicsomózásnak, mert még nagyobb gubancok keletkeznek, tehát hagytam, menjenek maguktól a dolgok.

Ha fúrtak, döntöttek a városban, a síneket kerestem. Amelyeken valamikor futott, ha gyakorlatban nem is, de gondolatban, az álmokban igen, mint valami híres, dicső harcos, az őt megillető babérok felé, ünneplőben, tisztán, délcegen, és néha fel is csillant az acél a mélyből, letről, a lukba kellett nézni, a verembe, hogy lássam, istenem, de rég volt már erre az i g a z i élet. Megtörtént, hogy nagyobb, ép sítandarabok kerültek elő, érdekes, a rozsdá nem fogta őket, fényesek voltak állandóan, képzelem, hogy világítottak a föld alatt, vezették az ott járók lép-teit, mint kitanult reflektorok, nem lehetett eltévedni odalenn, és ott-hagyták őket a hantok között a munkások, vajon minek, kérdeztem ma-

gamtól, talán valamit szándékoznak velük. És ha elvinném őket, ezeket a világító, vibráló vasakat, és otthon egymásba illeszteném a darabokat, a csonka, kettétört, megnyomorított életeket, és kifutnék rajtuk az egészen nagy világba, amelybe már akkor is annyira kíváncsoztam, persze, hogy vele, hisz hozzá vezetne először a sín, a sín pár, gyengéden megtolnám, ráállítanám, és akkor várnék egy picit, mint a nagy élvezetek előtt, és gyerünk, röpjünk már. Érezném, hogy alkalmazkodik, vissza az élethez, hogy megremeg, hogy átfut rajta a vágy, és nehezen, de elindul, az első percekben óvatosan, tapogatózva, de hamarosan belelendül, -csörög abba, amit már el is felejtett talán, de ezt sohase lehet, ez soha sincs így, nem lehet eltemetni az álmat, a kínt, még egy villamosnál sem, és kigyúlnak a lámpák, és rázkódik velem a gép, szélesebesen, mint soha még. És magunk mögött hagyjuk a kaszárnyát, a fekete koronájú fákat, mert úgy képzelem, képzeltem, hogy este van, lesz ilyenkor, vagy legalábbis alkony, a helyén nem marad semmi, se nyom, vagy tábla, mintha nem is lett volna o t t, mintha nem is lett volna a z, mintha a feltámadás csak kitalált dolog volna, és már változik is a táj, mert másfelé megyünk, mint régen lehetett, ez a sín arra vezet, amerre nekünk kedvünk van menni, cseng, cseng a villamos, vérpiros teste szinte hasítja a levegőt.

És felvesszünk mindenkit, aki velünk akar jönni, de azért inkább a jó barátokat, az ismerősöket, legalábbis őket elsőnek. És jönnek csapatostul, rég nem látott emberek, ki fiatalabb, ki őszebb, ki feszesebb, ki kövérebb, több mint száz év lakói ők, lépnek, kapaszkodnak, arcukon a jókedv, kihajolnak a szélbe, a kellemes, hűsítő szellőbe, mert most nyár van, de tél is lesz majd, azonban senki sem fél, aggódik, itt mindenki boldog, sorsa jó részét hozta fel magával, a fényes perceket, látom a lányok üde arcát, a háború előtti ruhák fodrát, a habselyem blúzt, a csillogást a szemben, a hullámzó hajak vörösesbarnáját, a kinyíló ajkakat, a rúzszt, a fehér, hófehér pici fogakat, majd a kalapot is az egyik kezében, épp mélézva nézi az éjszaka bársonyát, tapintsd meg kérlek, szólnék már neki, de pont akkor fordul felém, hosszasan néz, valahogy álmatagon, lenyelem a szavakat, de hisz ő az anyám, és ezt már mondom is neki, szinte kiabálom, de nem jutnak el hozzá a szavak, csak néz, mintha vastag üveg választaná el, de mégis ott van, létezik, ekkor még nem gondolhatott rám, egészen fiatal volt, vékony, karcsú teste nem tudott rólam, és tovább lép, ellép, és én csak hápogok, időbe telik, míg felfogom, csak szemlélő vagyok, akár egy nagy, finom moziban, az idő múlását nézem itt, azt ami volt, és ami majd lesz egyszer talán, sokféle ember, sokféle sors van most itt, lehet, hogy én is csak egy tárgy vagyok

egy másvalaki szemében, de enyém ez a villamos, bizonygatom, de Istennem, hányan is szerették ők.

És száguldunk feltartóztathatatlanul, és előre nézek és hátra is, látom, sok-sok kocsi egymás után, zsongás, kellemes zűrzavar, megnőtünk, megszorodtunk, nem vitás.

. És mintha apámat is látnám kint a peronon. Vidám társaság veszi körül. Ő most valamivel idősebb, mint anyám. Fekete haját lobogtatja a szél. Pedig olajozva van. Gondtalan férfiak csapdossák térdüket, hátukon feszül az ing, arcuk csupa mosoly, közben fölkel és lemegy a nap, virrad és alkonyul, egymást köszöntik a csillagok, a virágok szirmai erőre kapnak, és bomlanak újak, az ég játszik, szórakozik, vörös, fehér ruhákban tetszeleg, mutogatja magát, az orrunk előtt terpeszkedik, twistel, habzik a szája, de szép is ez, mint minden, új utasok ugranak fel, van akit úgy tolnak, szinte szabadulnak tőle, de örömmel jön ő is, mert a fény táncát látja, azt, ami már nem élet, ami csak a föltámadással jöhet, egy mélyebb, őszintébb, szubtilisebb lét, hisz legyőzve vala a rossz, örökre immár.

És körbejárjuk a várost, többször is egymás után, látjuk az emberek döbrent arcát, azokét, akik nem értik, érzik meg a nagy pillanatot, a szürke, málló falakat, az egymásba futó szűk utcácskákat, a hernyók nyomát a leveleken, ezt a finom, örökrezgő hálót, ezt a remegő semmit, vagy majdnem azt, az ágaskodó, tömzsi lovakat, a lerobbant kocsi előtt, a szüretelőők hangos menetét, ahogyan ránk meredve megállnak hirtelen, és szőlőt nyújtanak felénk, foltos almákat, csillogó, sötétkék szilvát, de mégis dobás, dobálás lesz az egészből, kinyúlunk a repülő gyümölcsökért és gyömöszöljük magunkba a friss, őszi ételt, csorog a nedv, a lé, végig az arcunkon, és érezzük a homok szagát.

Vágtat velünk a villamos, mint föltüzelt táltos, és már hátunk mögött a város, a tó felé megyünk, pár perc és ott vagyunk, mert csodásak ezek a sínek, ott teremnek, amerre megyünk, vagy mehnünk kell nagyon, kinőnek, kifeszlenek mindenhol, merre jó, kitűnő. Halljuk az állatok bögését, a papagáj szárnyának rezzenését, a bivalyok szarvának csattanását, ahogy egymásnak esnek, átvágunk tehát az állatok kertjén, a büszke pávák korzóján haladunk a zöld víz felé. És fejünk fölött sirályok köröznnek, alattunk pajkosak a hullámok, majd jeges lesz a tó, és befagy. Szállnánk ki gyorsan a csillogó, sziporkázó vízre, magunkra meleg holmit húzva, de halljuk a kalauz velőtrázó csongetését, riadtan figyeljük a rángatózó, ugráló pántot, nincs megálló, leszállni nem szabad. És siklunk újból, tombol a jókedv, a szabályok adják hozzá a keretet, és értjük, ez a mi hazánk, ide nőtünk, csak itt lehet. És valahogy növekszik a

létszám, már egymás hegyén-hátán vagyunk, ha valaki előre akar menni, szinte úszik a tömegben, férfiasan kell, erős karcsapásokkal, mert másképp nem halad, mennék, nyomulnék én is, forró testek tapadnak hozzám, friss, üde leheletek kísérnek utamon, a haj, a bőr tiszta, a szem is, a szemek is, melyek mindenhol vannak, zené is szól, először lassú, megfontolt a ritmus, mint sötét bárakban szokás, ahol egymás kezét tapogatják az emberek, majd fölgyorsul finoman, és már pereg, és vele mindenki, én is, forogva, csapkodva jutok előre, bennem a hőség, a lélek tajtéka, már-már ködösen látok, olyan jó. A közeli ülésen ülő arca ismerős, intek felé, a mély ráncok lassan simulni kezdenek, a szemem előtt fiatalodik éveket, feszes egyenruhában van immár, csizmája fényes, tündököl, hallom a hangját a zsongásban, figyelek, a frontról jövők, mert idebenn szebb, a műhelyre gondoltam éppen, amit akkor ott kellett hagynom, pedig alig üzemelt még, a frisszöld gépekre és a fiatal eperfára az udvaron, az eper csípős szagára, a repülő, röpdöső forgácsra, a fa puhaságára, néha olyan, mint a vaj, annyira enged, a fehér lécekre a sarokban, a dobkályha állandó melegére, még reggel is langyos volt, mintha ő is idenőtt volna, a rácsos ablakból pont az égre láttam, néha fölakadt egy-két felhő, de sohase volt baj, és ekkor jött a behívó, mennem kellett, idegen vidékre vittek, a nyelvet sem ismertem már, de ez a villamos valahogy felvett, először nem is tudtam, hogy hogy, de később mind jobban megvilágosodott előttem, ez a minden, amim volt és lesz, a műhely, a család, mert ők is itt vannak, lesznek, ha nagyon akarom, még a néma fiú is, az előbb hallottam a hangját, mert csak egy néma szólalhat meg így a hosszú-hosszú dermedtség után, meg kell keresni őt is, de olyan jó így ülni, mintha átfutna rajtam az élet, akár valami alagút, gondolom és hagyom, hagyom, hogy így legyen. Szarukeretes szemüvegét rám emeli, igen, dadogom, anyám pedig arra van, mondanám, de érzem, nem is hozzám beszélt, mást lát, láthat helyettem igen, ez már végleg biztos, akárha átlátszó lennék, láthatatlan ember, más vonalak, vonások vannak helyettem, igen, és ő még mesél, most már egész tisztán hallom a hangját, pedig továbbra is nagy a nyüzsgés, a zűrzavar, alig tudok egy helyben maradni, visznek, taszítanak, a jókedv, mint megáradt ezüstös folyó, habár akkor inkább barnának, sötétnek kellene lennie, zavarosnak, de ez csillogó, villogó, a sziklákat nem tudom elfelejteni, ahogy repedeznek, pattognak az éles napon, így a nagybátyám, ott feküdtem a kődarabokkal teleszórt tisztáson, a nagy hegyek között, és néztem, ahogyan megvonaglik, -rándul bennük valami, és utána egy pár morzsolódni kezd, mintha most is ott volnék, de a fa gyantás szagát is érzem, és látom azt is, hogy mint kisgyerek épp belépek a kanálisba,

föltúrt gatyában, a víz egészen hideg, néhol csíkok vannak a felszínén, és előredőlök, még átfut az agyamon, jobb lenne mégis a parton maradni, de már bukok a zöldesbarnába, és megfagy bennem minden.

És követ ez a hang, még akkor is, amikor már a harmadik kocsiiban vagyok, új emberek között, de mintha mindenki mindig egyszerre lenne, és egyenként is, fiatal, öreg, érett, megsokszorozódnak az ének, akár egy lépcsőről lejövő alak, a születéstől a halálig, minden pillanatban más, de egészben is látom, a teljességben, a másik nagybátyám lovon ül, katona ő is, finom, fekete haját lebegteti a szél, úri szabó volt, elegáns üzlettel a központban, habár kacskaringós folyosón lehetett csak eljutni hozzá, egy-két árva égő világított ugyan, de csak azért, hogy nagyobb legyen a sötétség, azonban ha átléptük a küszöböt, világosság fogadott és rengeteg túvel teleszurkált babák, valaki mindig vetkőzött, öltözött, kombinékat láttunk, ha nyár volt, selyemalsókat a nőknél és harisnyatartót, nagybátyám kedves volt hozzánk, megengedte, hogy kövessük a tük útját a babák domborulatain, le, egész a tomporig, majd még kétujjni élvezet, és utána csak az üresség tátongott, kettévágták őket, elfűrészték, megesett, hogy lábukat képzeltünk hozzájuk, feszes combokat, hajlékony térdet, karcsú bokát, de inkább visszatértünk, tapogattuk azt, ami volt, a fej sem érdekelt bennünket, sohase beszéltünk róla, milyen lehet, az udvari ablakból egy bérház teraszaira láttunk, ahol sokszor összeverődtek az asszonyok. Nagybátyám félt az állatoktól, a felhőket szerette, ahogyan magasan repülnek a messzeségek felé, ha tehette, elutazott, és üzte ezt a szenvedélyt. Már megvolt a szabóság, amikor berántották őt is a fegyverek, a durva szó és a halál közé, és fölültették a lóra, mert egyedül nem ment volna fel, és csak most látom, hogy ez egy fénykép, életnagyságú, barnás, tehát ezért olyan merev, de a szeme mozog, állapítom meg, de nem miattam, ezt már tudom. És a hangját is hallom, azt a bérceken futkározó, szaladó, gyöngyöző finom áát, ahogy felkőszön az égre, a fenyvesekből, habár összezárt a szája, mintha lakat lenne rajta, mégis az ő hangja, kétségkívül, csobog a fejem fölött, arra fordulok, gyerek vagyok, együtt másszuk a hegyeket, tapogatjuk a kőtömbök arcát, rövidnadrágban van, szőrtelen lába mint márvány világít, ha beleáll a napba, arcából kifolynak a ráncok, fekete haja, sugarak árnya, ilyenkor igazán szeretem őt.

Napok alatt öregedett meg. Egészen összeesett. A hegyeket már nem érte el. Palicsra járt ősszel és tavasszal. Szobát bérelt a fenyvesben. Erre nincs visszhang, nem ismerik, panaszolgatta nekem. És már az égre sem nézett. Miért én, miért, tört ki belőle néha, lelkemet nem ülik meg nagy, kiadós vétkek, szabóujjai meggörcsültek, a műhely babáit már rég

elárverezték. Nem tudtam felelni semmit, és most sem tudnék, ha felszakadna a zár az ajkon, de már visz is az áradat, horgonyt vetni csak pillanatokra lehet. És mindenhol ismerős, akik szintén ismerik egymást, M. dobódik fel a hullámokból, ő szintén ismerte a lovon ülőt, de már csak a betegséggel megvert, megfáradt embert. M. nyáron állandóan a vízben volt, hol üvegeket, flaskót, gerendákat, hol láncot, foghíjas fésűt hozott fel a félméteres iszapból, fekete távol eső szemei vörösek voltak ilyenkor, szép sorjában kirakta a szerzeményeket a mólóra, estefelé ki-mászott hozzájuk, tapogatta, tisztogatta őket, tömzsi barna teste hullámzott, mozgott, mintha már az is víz lenne, része a tónak, egyszer egy kacsalábat is feltornázott, régóta lent lehetett az iszapban, bűdös volt, búzlótt, de lassan kiszívta a szagot a nap, ajnározgatta, babusgatta a fiú, magával vitte még a nádasba is. A mólóhoz közel lányok fürödtek, főleg a sekélyben, ahol leért a lábuk. Ez volt a helyük. M. sóvárogva nézte őket, ha fönt volt, ha pihent egy pár percet. Most nézd, mondta nekem egyszer, és már ugrott is vissza a vízbe, nem tudtam, mit kellene néz-nem, és merre, akaratlanul is a lányokat választottam, volt egy szép, szőke bakfis, a leglármásabb brancsból, most épp távolabb a többitől méllázgatott, a nap erősen tűzött, a mozdulatlan víz már-már fehér, a szőke úgy rándult ki a tóból, mintha áramütés érte volna, riadt hangja sokáig ott maradt a levegőben, már úsztak is hozzá a barátnök, jajgatott, dadogott, nem tudom, mi volt, mi volt, és sírni kezdett, a deszkák alatt prüszkölést hallottam, majd csobbanásokat, M. tevékenykedett ott persze, ha tudnád, milyen selymes a bőre és a többi, súgta a fülembe később, úgy, hogy ne lássa senki.

Most is úszik, csapkod a villamoson, a fejek a hullámok, a hullámok, vajon mit forgat kemény koponyájában, ugyan mit?

Ha látna, érezne netán, megkérdezném, mi lett a nővel, aki náluk lakott, úzi-e még éjjelenként a kéjt, mert annak volt a mestere nagyon, M. nevezte így, pedig akkor mi még nem is értettünk mindent, M. idősebb volt, vagy csak koraérett, a nő távoli rokon, a lányával élt, szobájuk ajtaja üveges. Este mindig elküldte a lányt, fordulj egyet, jót tesz a friss levegő, M.-ék az alsó lakásban laktak, nem nagyon látogatták az asszonyt, csak kint találkoztak a kert pici ösvényein, nagy volt az udvar, még kukorica is nőtt a kerítés mentén. M. szeretett volna a lány közelébe férkőzni, habár az csúnyácska volt, mégis jólesett vele beszélgetni néha, főleg lefekvés előtt, valahogy kellemesebb az álom ilyenkor, mondogatta nekünk a mólón, de nem is nagyon figyeltünk rá. Egyik nap, míg az áttetsző felhőket bámultuk, M. hirtelen felkiáltott, már előbb is föltűnt, hogy keveset van a vízben, mégis el kell, hogy mond-

jam, mégis. És már körbe is ültük, mint valami gurut, a szeme csillogott, és alig láttuk benne a vörös pókhálót. A lány mesélte nekem, kezdte, és utána én is láttam, egészen fölkapart, még az iszap, a víz sem tetszik annyira már. Egyik este korábban ment haza a bakfis, az anyja még nem várta, épp be akar lépni, már nyomja is le a kilincset, azt akarta mondani, elég már ezekből a sétákból, kezdi unni őket, senkivel sem találkozik, mindig egyedül, és így tovább, tehát tele volt indulattal, méreggel, neki is van már szava, kell, hogy legyen, amikor valami furcsa neszre, lihegésre lesz figyelmes, tán rosszul lett az anyja, vagy ehhez hasonló, már lépne is be, de valami mégis visszatartja, kimeresztí a szemét, a függöny nem tudja eltakarni a látványt, szétdobott combokkal ül a fotelban az asszony, szemben a tükörrel, nincs rajta semmi, vagy csak alig, fejét hátradobja, szinte lelóg a támláról, és épp a szemébe néz, hirtelen hátrahőköl, egészen megijed, csak később veszi észre, hogy nem őt nézi, talán nem is lát, és azt is, hogy vörös kezében valami hosszúka, fehér tárgy van, és azt nyomja, nyomkodja magához, a hasához, vagy lejjebb, a melle hullámzik, akár a tó, ha csónakok vájnak utat benne, először nem is értette, mit lát, mi ez, mire derengeni kezdtek volna a dolgok, az asszony már szedelőzködött. Napokig rágódott ezen, majd újból kileste. Most már tudta, hogy mit kell nézni, merre, majd elhívott engem is, folytatta M. Én magyaráztam meg neki. Azóta nem köszön nekem. És a szobájukban sohasem ég a villany.

De M. most nagyon öregnek tűnik. Haja teljesen ősz. Az arca pedig ráncos, fonnyadt, közelebb hajolok hozzá, ha látna, ha engem látna, én lennék az egyik hullám ezen az embertengeren, fogai kihullottak, lóg rajta a ruha, hát igen, gondolom, rajta is végigfutott az élet, mint valami krákogó, csattogó, fekete varrógép, ezek az öltések, igen. Fogadott gyerek volt. Ezt nagyon korán közölték vele. Meg se értette igazán. Mesének tartotta egy fiúról, aki nem ő, vagy egy történet megtoldásának, de idővel mégiscsak rájött, mi is ez, benne más emberek, ősök, lelkek vére csorog, bosszantani kezdte az asszonyt és a férfit, akik őt befogadták, elbújt a nagy házban, kirámolta a szekrényeket, az alsóneműket, a pizsamákat kidobálta az udvarra, egyszer még a féltve őrzött gyűrűt is ellopta, a kanálisba dobtam, hadd szenvedjenek. A riadt emberek már bánták, amit tettek, gyerekük nem lehetett, bár maradtak volna így, utód nélkül. Vissza azonban már nem vihették, nem mi vagyunk a hibásak a világ hibáiért, buggyant ki egyszer a férfiből a keserűség, M.-et ez szíven találta, de nem vont le belőle semmit, így kényelmesebb volt, pedig már nőtt, erősödött, a két ember fokozatosan félni kezdett, habár nem beszéltek erről, szégyellték még maguk előtt is, de azért el-

hívták a rokont a lánnyal, hátha javul a helyzet. És úgy is indult, M.-et lekötötte a lány, az újszerűség, de azért az „apját” sem felejtette el. Egyik őszi délutánon a rövidnadrágban tébláboló férfit, aki egészen legyengült, a lábánál fogva felemelte, majd hirtelen megdőlt, elvesztette az egyensúlyát, az „apa” az arcára esett. Úgy kellett feltámoogatni. Az asszony a kezét tördelte. Elég volt, végleg, nyögte a férfi a bambusz karszékekben, ahova később elvándorolt, és lehullatta karjait a kockás kőre. Ettől fogva keveset beszélt, csak akkor, amikor nagyon muszáj volt. A tópartra járt horgászni. Tavasztól őszig ott volt. Remegett a keze. A halat sokszor más húzta ki neki. A végében halt meg. A felesége érezte a lelke mélyén a szimbólumot. Nem volt ideje azt aritkulálni. Utánament ő is.

És most megkérdezném M.-től azt is, mi lett a házzal, a kerttel, az árnyékban fejlődő kukoricával, de ő csak úszik, csapkodja maga körül a fejeket, jó is, jó is, gondolom immár, hogy nem érintkezhetünk.

Valaki lehúzza az üveget. Fejek buknak ki rajta. Friss a levegő, száguld a táj odakinn. Merre is vagyunk, lehetünk, Hátunk mögött a fények. Előttünk szürkésfehér utak, a Városháza hangja ide már nem ér el. Kifutunk, érzem, kanyarodunk gyorsan a nagy világ felé.

És akkor látom egymás mellett őket, Perót, a koszorúst, a hibbant copfos asszonyt, Rudics bácsit, az öreg selyemfiút, a nyáladzó nagylányt, Lizit és a szőke, pattanásos srácot, a meztelen színészek seregét, a remegő lábszárú kabinos urat, mind-mind ott vannak sorban, és még sokan, sokan ismerősök és félig azok, és intenek felém, én lehettem egy pillanatra, saját magam, mosolygok rájuk, és indulnék is arra, hozzájuk, ám fölcsapódik az ablak, és eltűnik minden, csak a színehagyott villamost látom a kaszárnya mellett, ahogy áll dermedten, ha közelebb mennék, egészen közel, tudnám, hogy izzadt, zilált, elaggott teste fáradt, és szíve lüktet a deszkák mögött, és hálás lenne nagyon, ha megsimogatnám, végighúznám a kezemet a behorpadt oldalakon, de nem megyek, nem teszem meg, mert félek, hogy mégis más tapasztalok.